

Nieuwsbrief Leren

75

Lieven Coppens

Dit privé-initiatief wil op een onderbouwde manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van de auteur zelf en kunnen dan ook in geen enkel opzicht worden toegeschreven aan bepaalde organisaties of onderwijsnetten. De auteur streeft er naar alle standpunten grondig en wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat iedereen toe om alles te controleren.

Voorwoord

Asjeblijf. De vijfenzeventigste nieuwsbrief is een feit. Een jubileumnummer, zoals dat heet. Sommige mensen dachten niet dat het ooit zo ver zou komen. Eerlijk gezegd, er waren momenten dat ik daar ook aan twijfelde. Het is niet altijd even gemakkelijk geweest. Als je eerlijke en onafhankelijke standpunten inneemt, heb je altijd mensen die je dat kwalijk nemen, die greep wil krijgen op wat je schrijft, die menen dat ze zichzelf moeten groot maken door jou te kleineren. Maar aan de limiet had dat ook zijn positief affect: terwijl ze de persoon achter de nieuwsbrief uitspuwden, bleven ze wel geabonneerd op de nieuwsbrief. Voor mij een bewijs dat de nieuwsbrief er effectief toe deed. Nu ja, had ik er al aan getwijfeld, dan waren er de honderden andere abonnees die zich doorheen de jaren hebben ingeschreven om mij van het tegendeel te overtuigen. Begonnen met 14 abonnees, verzend ik deze nieuwsbrief vandaag naar 2209 effectieve ontvangers! Wekelijks komen er nog bij, de afgelopen maanden meer en meer ook vanuit Nederland.

Hier past dan ook een woord van dank aan jullie allemaal. Jullie interesse doorheen de jaren heeft me gemaakt tot wie ik nu ben. Jullie hebben me er steeds weer van overtuigd dat de nieuwsbrief er toe deed, dat het de moeite waard bleef om er vol voor te gaan. Jullie zullen me het zeker ook niet kwalijk nemen dat ik één persoon in het bijzonder, Etienne Bollaert, persoonlijk dank. Etienne Bollaert, een collega uit wat toen het PMS van Sint-Amandsberg was, nam mij van bij mijn intrede in de PMS-wereld op sleeptouw. Hij bracht zijn liefde voor het kind met leerproblemen op mij over en gaf me telkens nieuwe impulsen om verder te gaan. Door hem leerde ik het werk van Luk Koning (Pravoo) kennen en waarderen, met hem mocht ik meewerken aan de uitbouw van een regionaal kindvolgsysteem, lang voordat er sprake was van het LVS VCLB, in hem leerde ik de kracht waarderen van het stil op de achtergrond jouw ding doen. Etienne, want ik weet dat je na al die jaren op pensioen de nieuwsbrief nog altijd leest, dankjewel. Je wou al die jaren dat ik je kende nooit op het podium staan. Daar was je veel te bescheiden voor. Vandaag ontikom je er echter niet aan: deze 75^e nieuwsbrief is het virtuele podium waaraan je deze keer niet ontsnapt. De leerzorg in Oost-Vlaanderen en daarbuiten is heel wat verschuldigd aan jouw pionierswerk! Ook in naam van heel wat kinderen en jongeren met leerproblemen zeg ik je dankjewel!

De nieuwsbrief bracht me ook dicht bij heel wat personen die in de wereld van het onderwijs in het algemeen en deze van de leer- en ontwikkelingsproblemen in het bijzonder iets te vertellen hebben. Dankzij de aanmoedigingen, interesse en informatie van mensen als Tom Braams, Annemie Desoete, Tessa Kieboom, Ronald Krom, Pieter Van Biervliet, Els Van Doorslaer, Wim Van den Broeck, ... kan ik kwalitatief sterke nieuwsbrieven blijven maken. Ook hen wil ik hierbij bedanken.

De nieuwsbrief is en blijft gratis. Dit heeft een aantal beperkingen. Zo komt er dus in september 2011 geen congres naar aanleiding van de 10^e verjaardag van de Nieuwsbrief Leren, hoe graag ik dat ook zou willen. Ook geen aangekochte radio- en tijdschriftspotjes. Neen. Ook in de toekomst zal ik het moeten hebben van jullie om de Nieuwsbrief bekend te houden. Maar het gratis zijn heeft wel belangrijke voordelen. Eerst en vooral is dat de verregaande autonomie die het me geeft: ik moet naar niemands mond spreken. Dit laat me toe om de dingen te benoemen zoals ze benoemd moeten worden. Een tweede belangrijke voordeel is ook het feit dat de Nieuwsbrief Leren me enorm veel nieuwe kansen biedt om me verder te ontwikkelen en te ontplooiën. Een mooi voorbeeld hiervan is mijn boek *AVI binnenstebuiten* dat ik dankzij Koen David en René De Cock van uitgeverij Abimo kon publiceren.

Ik weet het: *Vanitas, vanitatum et omnia vanitas*. Maar ik kon het naar aanleiding van mijn 75e nieuwsbrief toch even niet laten.

Ik doe verder. Voor jullie en door jullie. Dankjewel voor bijna tien jaren belangstelling. En een fijn eindejaar en een gelukkig nieuw jaar toegewenst!

Lieven

➔ Wat jullie vinden van het concept rond de Nieuwsbrief Leren ●

In de vorige Nieuwsbrief vroeg ik jullie me te laten weten wat de Nieuwsbrief de afgelopen jaren voor jullie heeft betekend. Ik kreeg heel mooie reacties. Zoals ik beloofde, geef ik hieronder een representatieve bloemlezing waarbij ik de privacy van de persoon die me ze stuurde respecteert. Dank aan allen die me deze positieve feedback gaven. En neen, er was geen enkele negatieve reactie bij!

Wanneer Lievens nieuwsbrief vol gedegen onderzochte onderwerpen in mijn mailbox valt, begeleid door een persoonlijk kattedelletje, verwonder ik me wel eens: wat een groot onderwijshart moet iemand hebben om de juffen van alle kinderen met leerproblemen in het Nederlandse taalgebied zo onder z'n hoede te nemen.

(Elke, leerkracht uit Nederland)

Feedback op <http://pleuteren.skynetblogs.be>: Hallo Lieven, voor mij is het altijd interessant een aantal nieuwigheden of tips zomaar voorgeschoteld te krijgen. Ik geef er veel van door via de provinciale kleutercontactgroep en zo komt het terecht in alle vrije CLB's en zo ook in scholen, bij ouders... Ik vermeld zeker altijd de bron en verwijs tussendoor ook naar je blog. Wat mij betreft, volhouden dus, ook al heb je wat minder bezoekers dan je misschien verwacht!

(Kristien, Provinciaal Vormings- en Ondersteuningcentrum)

Op deze jubileum editie mag je terecht fier zijn. Al enkele jaren volg ik getrouw jouw nieuwsbrieven. Ik heb er al veel van opgestoken. De kracht zit 'm vooral in de sterke selectie van informatie die je maakt. Jij staat zeer dicht bij de zorgverstrekker maar nog het meest bij elk lerende kind. Er worden massa's tijdschriften, boeken, website gevuld over zorg in het onderwijs. Die van jou steekt er bovenuit. Als je een boek bespreekt, dan voel je, dan lees je dat je dat boek ook echt hebt gelezen. Dat siert je! Blijf verder doen!

(Filip, uitgever)

De nieuwsbrief betekent voor mij telkens opnieuw een goede bron aan informatie, gemaakt door iemand die weet waarover hij spreekt. Je behandelt ook steeds actuele onderwerpen zodat je het antwoord dat je net aan het zoeken was dikwijls terugvindt in jouw nieuwsbrief! Vandaar ... jouw nieuwsbrieven zijn een welkome aanvulling voor onze kennis!

(Edith, leerkracht 1^e leerjaar)

Ik kijk telkens opnieuw uit naar het volgende nummer van de Nieuwsbrief Leren. Het is voor mij een moment van reflectie over onderwijs, over leren en studeren, over hulp aan en zorg voor kinderen, jongeren en ouders en over nieuwe ontwikkelingen. Ik voel ook dat de teksten geschreven zijn vanuit de oprechte bekommernis om de kwaliteit van zowel onderwijs als zorg voor leerlingen te verbeteren en dit moedigt aan om zelf ook te blijven streven naar kwaliteitsvolle hulpverlening. De Nieuwsbrief is aangenaam om te lezen, mooi vormgegeven en toch ook persoonlijk. Kortom een juweeltje van Vlaamse makelij dat ik niet graag meer zou missen.

(Eric, Kinder- en jeugdpsycholoog, psychotherapeut)

Als overkoepelend zoco van een scholengroep uit GO! Geef ik heel veel info uit je brief door aan zorgcoördinatoren en zorgleerkrachten. We vinden er steeds nuttige tips en info voor ons dagdagelijks werk. Waarvoor VEEEL dank!!!! Zou fijn zijn als je hiermee verder gaat.

(Iris, zorgcoördinator scholengroep GO!)

Dank ook voor de positieve reacties die ik kreeg van begeleiders en verantwoordelijken uit de 'Guimardstraat', OVSG, GO!, POV en onderwijsinspectie. Graag respecteert ik hun wens om deze reacties niet in de nieuwsbrief weer te geven.

 Over de laatste AVI-enquête

Ik vroeg jullie om een nieuwe AVI-enquête in te vullen. Ik wou te weten komen welke normen jullie gebruikten bij het afnemen van de AVI-kaarten uit 1994. Om zo beter gewapend naar een aantal gesprekken te kunnen gaan. In totaal reageerden er 321 mensen, waaronder veertien uit Nederland. Deze heb ik bij het verwerken van de resultaten niet meegenomen om een zuiver Vlaams beeld te krijgen (sorry daarvoor, maar veertien deelnemers is veel te weinig om eenzelfde analyse voor Nederland te kunnen maken). Ook de antwoorden van twee educatieve uitgeverij die hadden deelgenomen aan de enquête heb ik, omwille van de objectiviteit niet in rekening genomen.

Vervolgens haalde ik er opnieuw de gegevens van het totaal aantal leerlingen op 1 oktober 2009¹ bij. Ik kwam tot de volgende vergelijking:

	1 oktober 2009	Eigen enquête
Het gemeenschapsonderwijs (G.O)	15,60%	16,15 %
Het provinciaal onderwijs (POV)	1,40%	1,80 %
Het onderwijs van steden en gemeenten (OVSG)	15,00%	16,55 %
Het vrij onderwijs (VSKO)	68,00%	65,50 %
Totaal:	100,00%	100,00 %

Hieruit kunnen we besluiten dat de enquête toch wel representatief is voor het Vlaamse onderwijsveld. Meer nog dan dit het geval was bij de vorige enquête.

Over het verschil in gebruik tussen de afbreeknormen en prestatienormen kunnen we uit de enquête heel duidelijke besluiten trekken. Ik geef de cijfers eerst weer in een tabel:

	Percentage
De afbreeknormen voor toegestane tijd en aantal fouten van KPC (te herkennen aan de indeling in Goed, Voldoende, Onvoldoende).	21,22%
De afbreeknormen voor toegestane tijd en aantal fouten van Struiksmas (te herkennen aan de indeling in Beheersingsniveau, Instructieniveau, Frustratieniveau).	44,96%
De prestatienormen per leerjaar zoals ze te vinden zijn in de originele KPC-handleiding op pagina 26.	4,32%
De prestatienormen per leerjaar zoals ze te vinden zijn in het boek van Wini Boonen 'Vlaamse normering van de AVI-toets' op pagina 40.	29,50%
Totaal:	100,00%

Het eerste dat opvalt, is dat 71,50% van de deelnemers aan deze enquête aangeven dat ze al die jaren met Nederlandse normen hebben gewerkt. 66,18% daarvan hebben gewerkt met de afbreeknormen voor toegestane tijd en aantal fouten van KPC of Struiksmas en 4,32% daarvan hebben gewerkt met de Nederlandse prestatienormen.

Aangezien ik toch de gegevens beschikbaar had, heb ik het gebruik van de Vlaamse prestatienormen van Wini Boonen verder genuanceerd. Ik maakte onderscheid tussen de mensen die binnen de school met de Vlaamse prestatienormen werken en de mensen die er buiten de school mee werken. Ik stelde vast dat van die 29,50% die aangaven de prestatienormen van Wini Boonen te gebruiken, 17,27% dat deden binnen een schoolse context en 12,23% daarbuiten (privélogopedisten, revalidatiecentra, centra voor leerlingenbegeleiding, ...).

Mag ik, vooraleer ik de besluiten trek, hier nog iets aan toevoegen dat veel mensen in Vlaanderen nog lijkt te ontgaan? De Vlaamse normen van Wini Boonen zijn berekend op individuele afnames van de AVI-kaarten uit 1994 waarbij men de Nederlandse afbreeknormen voor toegestane tijd en aantal fouten van Struiksmas heeft gebruikt. Bovendien moet men van elk nieuw kind dat men test met de AVI-kaarten uit 1994 eerst het hoogste instructieniveau (Struiksmas!) bepalen alvorens men met de Vlaamse prestatienormen iets kan beginnen.

Maar goed. De conclusies. Ik zet ze op een rijtje:

¹ http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistiek/2008-009/oktobertabellen%200910/oktobertabellen_2009.xls

- Er is een duidelijke nood aan een Vlaamse prestatienorm voor de AVI-kaarten. Je kunt 30% onderwijzers niet negeren.
- Vlaamse prestatienormen hebben wel degelijk zin als het de bedoeling is om de grootte van de leesachterstand van een leerling te objectiveren. Op voorwaarde dat men deze prestatienormen dan ook zal gebruiken waar het er toe doet: in de eerste plaats bij 'selectieprocedures' zoals van het RIZIV¹. Maar dan moet de fameuze limitatieve lijst van het RIZIV met onmiddellijke ingang aangepast worden. Zoals het nu in die lijst geformuleerd staat, is het lachwekkend: onder de mom van 'Vlaamse normen' wordt men gedwongen de protocollen aan te leveren op basis van de Nederlandse afbreeknormen van Struiksma. De schermafdruck van de limitatieve lijst liegt er niet om²:

AVI - niveau test (C)	
Titel/product	Vlaamse normering van de AVI-toets
Auteur(s)	Wini Boonen
Publicatiedatum	1999
Doel	Niveaubepaling van het technisch lezen op tekstniveau
Doelgroep	Vanaf het 2 ^{de} leerjaar tot en met het 4 ^{de} leerjaar
Normering	Op verschillende toetsmomenten, in verschillende leerjaren, in scholen van verschillende netten, bij jongens apart en meisjes apart, in verschillende versies, telkens tussen de 250 en 563 leerlingen
Afnametijd	Ongeveer 15 minuten, afhankelijk van de leerling
Scoring	B=beheersingsniveau, I=instructieniveau, F=frustratieniveau, zone
Uitgeverij	Maklu & Garant, Leuven

Als je daarbij weet dat men er in 2010 nog altijd niet in geslaagd is de nieuwe Vlaamse normering uit 1999 van de Brus één-minuut-test aan deze lijst toe te voegen ter vervanging van de normen uit 1979, laat dit niet veel goeds verhopen.

- Het is hoe dan ook zinloos om op leerlingenniveau de invoering van de nieuwe AVI-procedure nog langer tegen te houden. Je hebt hoe dan ook het hoogst bereikte beheersings- en instructieniveau van de leerling nodig om te kunnen gaan vergelijken met de prestatienormen per leerjaar. Daarbij komt dat prestatienormen absoluut geen handelingsgerichte waarde hebben: ieder kind leert toch maar lezen op zijn tempo...

Tegelijk dringt een nieuwe en minstens even belangrijke vraag zich op. In één van mijn vorige nieuwsbrieven toonde ik aan dat het al sinds 1996 bekend is dat het leesvermogen van kinderen en jongeren tot 16 jaar gevoelig blijft verbeteren³. Alleen stopt het systematisch volgen van de leesvaardigheid van kinderen aan het einde van de basisschool. Als men dan toch een investering doet voor een Vlaamse normering van de nieuwe AVI-procedure, is het dan niet nuttig die normering door te trekken tot en met de tweede graad van het secundair onderwijs? Naar mijn aanvoelen zou dit op zijn minst moeten gebeuren voor de leerlingen uit het beroeps- en technisch secundair onderwijs. Dit neemt echter niet weg dat dit voor een pak leerlingen uit het algemeen secundair onderwijs ook wel eens nuttig zou kunnen blijken te zijn. Op die manier zou men dan ook meer *evidence-based* het enorm grote aantal toegestane compensatie- en dispensatiemaatregelen kunnen vervangen om plaats te maken voor minstens even zinvolle stimulerings- en remediëringsactiviteiten. Waarmee ik niet wil gezegd hebben dat ik tegen deze compenserende en dispenserende maatregelen ben. Maar alles wat 'te' is verliest op termijn zijn geloofwaardigheid en daardoor ook zijn slagkracht. Daarenboven moeten we er ons bewust van blijven dat een goede studiekeuze op zich in veel gevallen al dispenserend genoeg kan werken. De komende jaren zal men dan ook bij het begeleiden van kinderen en jongeren met leer- en ontwikkelingsproblemen en -voorsprongen heel wat werk moeten maken van psycho-educatie en zelfconceptverheldering. Maar dat is stof voor een andere keer...

¹ RIZIV= RijksInstituut voor Ziekte- en InvaliditeitsVerzekering.

² Zie hiervoor: <http://www.riziv.be/care/nl/other/logopedes/general-information/nomenclature/pdf/test02nl.pdf>.

³ Zie hiervoor: <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief068.pdf>.